

แนวการจัดการ ภัยพิบัติ

ในสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวการจัดการ ภัยพิบัติ

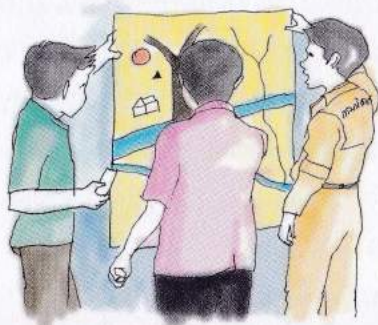
ในสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จุดเน้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓

ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น การจัดการเรียนการสอนต้องเพิ่มรายละเอียดเนื้อหามากยิ่งขึ้น และรูปแบบการเรียนการสอนต้องมีความเป็นรูปธรรมมากขึ้น ในระดับนี้ควรมีเป้าหมายที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการปฏิบัติตนในการช่วยเหลือสังคม เช่น

- กิจกรรมอาสาสมัคร
- กิจกรรมพี่สอนน้อง

- กิจกรรมสร้างแบบจำลองภัยพิบัติ

แนวการจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา

พิมพ์ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๕๘

จำนวนพิมพ์ ๓๓,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์เผยแพร่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว

๒๒๕๙ ถนนลาดพร้าว แขวงสะพานสอง เขตวังทองหลาง

กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๑๐

โทรศัพท์ ๐๒-๕๓๘ ๓๐๒๒ โทรสาร ๐๒-๕๓๙ ๓๒๑๕

www.suksapan.or.th

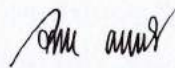
เลขงาน ๕๗๐๒๐๙๓

คำนำ

เอกสาร “แนวการจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา” เล่มนี้ เคยจัดพิมพ์ครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยนำข้อเสนอแนะในการป้องกันและลดผลกระทบจากภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติตามแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหารายพิบัติจากอุทกภัย ดินถล่ม หินถล่ม กรณียุทธศาสตร์ภาคใต้ ของสำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่เสนอต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕ มาประยุกต์เป็นแนวทางการดำเนินงานจัดการภัยพิบัติของสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา ในการจัดพิมพ์ครั้งนี้เป็นการจัดพิมพ์ครั้งที่ ๒ เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาเห็นว่าเอกสารเล่มนี้ยังเป็นประโยชน์แก่สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาที่จะนำไปเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อลดความเสี่ยงและความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ตลอดจนเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติสำหรับสถานศึกษาในทุกกระดับชั้น

เนื้อหาของเอกสาร ประกอบด้วยแนวการจัดการภัยพิบัติในส่วนของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวดำเนินงานจัดการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติสำหรับสถานศึกษา และตัวอย่างแนวการจัดการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามระดับชั้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหวังว่าแนวการจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาเล่มนี้จะมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา ขอขอบคุณคณะครูอาจารย์และบุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีส่วนร่วมในการจัดทำเอกสารเล่มนี้

(นายกมล รอดคล้าย)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

สารบัญ

แนวการจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ๑

และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ชั้นก่อนเกิดภัย ๕
- ชั้นขณะเกิดภัย ๖
- ชั้นหลังเกิดภัย ๘

แนวดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติ ๑๐

สำหรับสถานศึกษา

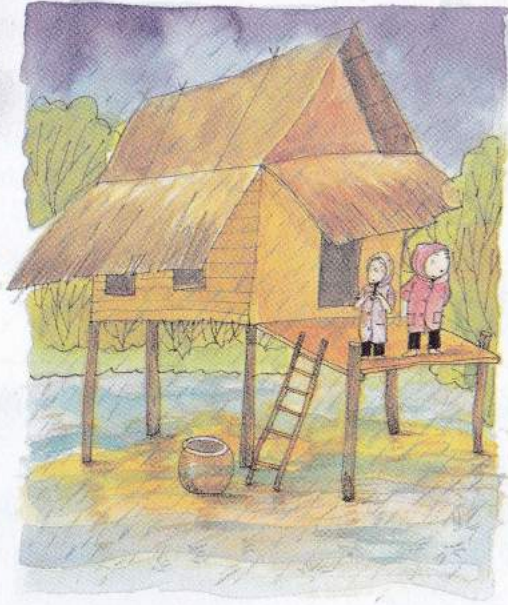
- วิธีการจัดการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติ ๑๐
- วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาด้านภัยพิบัติ ๑๐
- จุดเน้นที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติ ๑๒

ตัวอย่างแนวการจัดการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติ ๑๔

ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามระดับชั้น

- ระดับก่อนวัยเรียนและชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒ ๑๔
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓-๔ ๑๖
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕-๖ ๑๗
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ ๒๒
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ ๒๔

แนวการจัดการภัยพิบัติในสถานการณ์ ๑๕ พื้นที่การศึกษา
และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สืบเนื่องจากสถานการณ์ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันมีความรุนแรงและบ่อยครั้งขึ้น โดยเฉพาะปี ๒๕๕๓ จนถึงปัจจุบันมีหลายจังหวัดประสบกับภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม ดินถล่ม าวตภัย และแผ่นดินไหว ในจำนวนจังหวัดต่างๆ ที่ประสบภัยธรรมชาติ มีโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลายแห่งได้รับความเสียหายและได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนัก และพิจารณาเห็นว่าการมีมาตรการดำเนินงานจัดการภัยพิบัติ ทั้งด้านการป้องกันเพื่อความปลอดภัยของนักเรียนและครู และการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมเผชิญสถานการณ์ภัยพิบัติ

ที่อาจเกิดขึ้นหรือมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นในสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็น
อย่างยิ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดทำ
แนวทางการจัดการศึกษาด้านภัยพิบัติขึ้น โดยกำหนดแนวทาง
เตรียมความพร้อม ๓ ขั้นตอนคือ **ขั้นก่อนเกิดภัย** **ขั้นขณะเกิดภัย**
และขั้นหลังเกิดภัย (โดยการเตรียมความพร้อมตามภารกิจในแต่ละ
ขั้นตอน) ทั้งนี้ได้เชิญเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษานำร่อง และ
สถานศึกษาที่ประสบภัยในจังหวัดภาคใต้ ร่วมกันจัดทำแนวทาง
ดังกล่าวขึ้น

วัตถุประสงค์หลักคือ

๑. เพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับการจัดการภัยพิบัติของ
เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
๒. เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ตระหนักใน
ปัญหาของภัยพิบัติ และหาทางป้องกันตนเอง เพื่อลดความเสี่ยง
และความเสียหายจากภัยพิบัติ

การจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติในสถานศึกษา

๑. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษา
ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกแห่ง มีศักยภาพในการจัดการ
เพื่อลดความเสี่ยงและความเสียหายจากภัยพิบัติ

๒. นักเรียนทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติและความ
สามารถในการป้องกันตนเอง รวมทั้งมีการตอบสนองในภาวะฉุกเฉิน

ชี้แจงก่อนเกิดภัย BEFORE

กิจกรรม	นักเรียน	สถานศึกษา
<p>๑. การส่งเสริมการจัดการศึกษาเกี่ยวกับการป้องกันและเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ</p>	<p>นักเรียนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจ มีทัศนคติและสามารถในการป้องกันตนเอง รวมทั้งมีการตอบสนองในภาวะฉุกเฉิน</p>	<p>สถานศึกษาทุกแห่งมีการจัดการเรียนการสอนเรื่องภัยพิบัติในสถานศึกษาใน ๒ วิธี ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> ● บูรณาการไว้ในหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ● จัดทำแผนการเรียนการสอนเรื่องภัยพิบัติของสถานศึกษาโดยเฉพาะ เช่น การเรียนรู้เกี่ยวกับ <ul style="list-style-type: none"> - ภูมิศาสตร์ท้องถิ่น - ประวัติการเกิดภัยพิบัติในท้องถิ่น - การประเมินความเสี่ยง - การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้จำเป็นในภาวะฉุกเฉิน - การซ้อมอพยพหนีภัย
<p>๒. การวางแผนดูแลความปลอดภัยในสถานศึกษา</p>	<p>นักเรียนทุกคนได้รับการดูแลความปลอดภัย</p>	<p>สถานศึกษาทุกแห่งจัดระบบการดูแลความปลอดภัยให้แก่นักเรียนที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ร่วมกับนักเรียนศึกษาสภาพภูมิศาสตร์บริเวณที่ตั้งของสถานศึกษา เพื่อคาดการณ์ถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นหากเกิดภัย ● จัดเก็บ ซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับใช้ในภาวะฉุกเฉิน ● จัดทำข้อมูลของวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือที่จะใช้ในภาวะฉุกเฉิน

เขตพื้นที่การศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
จัดทำกรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นเกี่ยวกับภัยพิบัติ	จัดทำตัวอย่างการจัดการเรียนรู้และสื่อการเรียนรู้ด้านภัยพิบัติสำหรับครูผู้สอน และนักเรียนเพื่อใช้ในการเรียนการสอน
สนับสนุนอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่สถานศึกษา เช่น เรือท้องแบน วิทยุสื่อสาร	จัดทำแนวทางการจัดการภัยพิบัติและแนวทางการจัดการศึกษาด้านภัยพิบัติสำหรับสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษา

กิจกรรม	นักเรียน	สถานศึกษา
๓. การเตรียมความพร้อมเผชิญสถานการณ์ภัยพิบัติ	นักเรียนทุกคนได้รับการฝึกซ้อมอพยพอย่างน้อย ๑ ครั้งต่อปี	สถานศึกษาทุกแห่งมีแผนซ้อมอพยพ และซ้อมใช้เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์เป็นประจำอย่างน้อย ๑ ครั้งต่อปี

๕ ภาวะฉุกเฉิน DURING

กิจกรรม	นักเรียน	สถานศึกษา
การปฏิบัติด้านความปลอดภัย	นักเรียนทุกคนปฏิบัติตามได้อย่างเหมาะสมในภาวะฉุกเฉิน	<p>สถานศึกษาทุกแห่งดูแลความปลอดภัยให้แก่เด็กที่อยู่ภายในสถานศึกษา เช่น</p> <ul style="list-style-type: none"> ● อพยพนักเรียนและสิ่งของจำเป็นไปยังที่ปลอดภัย ● กำหนดเขตอันตรายหรือพื้นที่เสี่ยง ● ตรวจสอบสถานการณ์และการจัดการภัยในเบื้องต้น ● ประสานงานกับศูนย์/หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ และสื่อสารกับผู้ปกครองเด็ก ● รายงานเหตุการณ์กับหน่วยบังคับบัญชาเป็นระยะๆ

เขตพื้นที่การศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
<p>ประสานงานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ</p> <ul style="list-style-type: none"> ● พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและครูผู้สอนในพื้นที่เสี่ยงภัย ● จัดตั้งหน่วยจิตอาสาสำนัภัย ประกอบด้วยนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และบุคลากรจากหน่วยงาน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อเตรียมความพร้อม ● ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ข้อมูลภัยพิบัติ และกิจกรรมด้านการป้องกันภัยพิบัติ 	<p>ประสานงานความร่วมมือระหว่างเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษา ครูผู้สอนทุกแห่ง ● จัดตั้งศูนย์การให้การศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ ● พัฒนาสื่อต้นแบบและแหล่งการเรียนรู้ด้านภัยพิบัติให้แก่ครู ● ประชาสัมพันธ์ข่าวสารข้อมูลภัยพิบัติและการใช้สื่ออย่างหลากหลาย

เขตพื้นที่การศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
<ul style="list-style-type: none"> ● ประสานหน่วยงาน/เครือข่ายในพื้นที่ เพื่อให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น ● จัดตั้งศูนย์เฝ้าระวัง โดยมีคณะปฏิบัติการระบบเครือข่าย สื่อสารและงบประมาณที่เพียงพอ ● แจ้งเตือนสถานการณ์ภัยทุกระยะ ● จัดหน่วยจิตอาสาสำนัภัย เพื่อช่วยเหลือโดยกำหนดภารกิจและพื้นที่ปฏิบัติการ ● รายงานสถานการณ์ความเสียหายเบื้องต้นต่อหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> ● ประสานงานความช่วยเหลือจากหน่วยงานในพื้นที่ องค์กรที่เกี่ยวข้องและสาธารณกุศลต่างๆ ● จัดสรรงบประมาณที่จำเป็นในการเฝ้าระวัง และการสร้างระบบเครือข่าย ● รายงานสถานการณ์ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อมวลชนทุกระยะ

ขั้นหลังภัยเกิดภัย AFTER

กิจกรรม	นักเรียน	สถานศึกษา
การฟื้นฟูสภาพ	นักเรียนทุกคนได้รับวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอนเร็วที่สุด	<p>สถานศึกษาทุกแห่ง</p> <ul style="list-style-type: none"> ● ตรวจสอบความเสียหาย ซ่อมแซมอาคารเรียน วัสดุอุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้เร็วที่สุด ● จัดทำข้อมูลนักเรียน ครู ที่ได้รับความเสียหาย ● ให้ความช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยเบื้องต้นในการจัดหาอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเรียนการสอนและการดำรงชีพ ● ประสานงานการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพจิตแก่นักเรียนที่ประสบภัย ● ประสานงานกับหน่วยงานและอาสาสมัครในชุมชน ● รายงานประมาณการความเสียหาย และแผนงบประมาณปรับปรุง ซ่อมแซมให้หน่วยงานต้นสังกัด

เขตพื้นที่การศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
<ul style="list-style-type: none"> ● ประสานงานกับหน่วยงาน/องค์กรที่ประสงค์ให้ความช่วยเหลือทั้งด้านการบริจาค และการบรรเทาทุกข์ ● ประเมินการความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และเอกสารรายงาน ● เสนอของบประมาณในการซ่อมบำรุง และฟื้นฟูจากหน่วยงานต้นสังกัด ● ถอดบทเรียนภัยพิบัติที่เกิดขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> ● ประสานงานระหว่างหน่วยงาน สถานศึกษา และหน่วยงาน/องค์กรที่แจ้งความประสงค์ ให้ความช่วยเหลือทั้งด้านการบริจาค การฟื้นฟูและการบรรเทาทุกข์ ● จัดสรรงบประมาณในการก่อสร้าง ซ่อมแซม บำรุงรักษาและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ● จัดทำข้อมูลความเสียหายในภาพรวม ● จัดสัมมนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์

แนวดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติ สำหรับสถานศึกษา

ความสำคัญในการจัดการภัยพิบัติในสถานศึกษา คือการให้ความรู้ ความเข้าใจแก่เยาวชน โดยอาศัยการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน ครอบครัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

วิธีการจัดการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติ

ควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน โดยให้สถานศึกษาดำเนินงานควบคู่กับการจัดการภัยพิบัติ ทั้งนี้ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์และจุดเน้นของการจัดการศึกษาด้านภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับสาระวิชาตามหลักสูตร สถานศึกษาควรมีแผนจัดการเรียนการสอน และการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาด้านภัยพิบัติ

การจัดการศึกษาด้านภัยพิบัติ เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการ เพื่อให้ปลอดภัย ดังนั้นเป้าหมายในการเรียนการสอนจึงเป็นไปในแนวทางเพื่อสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม สิ่งที

ควรคำนึงถึงในการจัดทำแผนการเรียนการสอนคือพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละวัย

วัตถุประสงค์ของการสร้างนิสัยความปลอดภัย มีดังนี้

- เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงภัยอันตรายมีความสามารถในการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัย และตัดสินใจ เพื่อให้รอดพ้นจากอันตรายได้โดยเร็วที่สุด

- เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีจิตอาสาในการช่วยเหลือผู้อื่น ทั้งในช่วงเกิดภัยและหลังเกิดภัย

- เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในปรากฏการณ์ธรรมชาติ
กลไกการเกิดภัยและการจัดการภัย

จุดเน้นที่สำคัญของการจัดการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติ
เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น การจัดการเรียน
การสอนด้านภัยพิบัติควรคำนึงถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้
ประเด็นที่ ๑ ประเภทของภัยที่เกิดขึ้นในทุกภูมิภาค

ประเด็นที่ ๒ ประเภทของภัยที่เกิดขึ้นเฉพาะพื้นที่ เช่น ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นตามสภาพแวดล้อม และมีประวัติการเกิดภัยในพื้นที่

เพื่อเพิ่มความสามารถในการรับมือกับภัยพิบัติให้แก่ผู้เรียน สถานศึกษาควรออกแบบการเรียนการสอนและกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน ทั้งนี้ควรคำนึงถึงความสอดคล้องสัมพันธ์กับหลักสูตรในแต่ละสาระวิชา/ชั้นปี นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมนอกหลักสูตร

ตัวอย่างแนวการจัดการเรียนการสอนด้านภัยพิบัติ
ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ตามระดับชั้น

ระดับก่อนวัยเรียนและชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๒

- เน้นให้นักเรียนจดจำและทำตามที่ครูหรือผู้ปกครองสั่ง
- เน้นให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะแจ้งให้ครูหรือผู้ปกครองทราบ
- เน้นให้นักเรียนรู้จักการสังเกตการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ

กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ตัวชี้วัด	การนำไปใช้ในการ จัดการเรียนรู้
สุขศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● ปฏิบัติตนตามคำแนะนำเมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน (พ ๕.๑) ● ปฏิบัติตนตามกฎหมาย กติกา และข้อตกลง (พ ๓.๒) ● ระบุสิ่งที่ทำให้เกิดอันตรายที่บ้าน โรงเรียน และการป้องกัน (พ ๕.๑) ● ปฏิบัติตนตามสัญลักษณ์ และป้ายเตือนของสิ่งของ หรือสถานที่ที่เป็นอันตราย (พ ๕.๑) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อให้รู้จักระมัดระวังตนจากสิ่งที่เป็นอันตรายและสถานที่อันตราย ● เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม เมื่อมีการซ้อมอพยพ ● เพื่อทราบถึงสิ่งที่ไม่ปลอดภัยและไม่ปลอดภัย ตลอดจนมีพฤติกรรม การปฏิบัติที่ถูกต้อง
ภาษาไทย	<ul style="list-style-type: none"> ● พูดสื่อสาร แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกได้ ในการอธิบายเหตุการณ์ที่พบเห็น (ท ๓.๑) ● บอกความหมายของสัญลักษณ์ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน (ท ๑.๑) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อถ่ายทอดเรื่องราว ● เพื่อเรียนรู้ป้ายประกาศ สัญลักษณ์ การเตือนภัยอันตราย
สังคมศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● มีส่วนร่วมในการจัดระเบียบสิ่งแวดล้อมที่บ้าน และชั้นเรียน (ส ๕.๒) ● สังเกตและบอกการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศในรอบวัน (ส ๕.๑) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อให้มีพื้นฐานการบ่งชี้เหตุตนให้เป็นที่ประจักษ์ ต่อสังคม ● เพื่อเรียนรู้ธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลง

จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ ๓-๔

- เน้นให้นักเรียนเข้าใจถึงอันตรายของภัยพิบัติและการรักษาชีวิตของตนเอง
- เน้นให้นักเรียนมีการปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสม เมื่อเกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน
- เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมรณรงค์ในการใช้ทรัพยากรเพื่อพิทักษ์สิ่งแวดล้อม

กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ตัวชี้วัด	การนำไปใช้ในการ จัดการเรียนรู้
สังคมศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น (ส ๕.๒) ● อธิบายการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นและผลจากการเปลี่ยนแปลง (ส ๕.๒) ● ระบุบทบาทหน้าที่ของสมาชิกในชุมชนในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ (ส ๒.๒) ● เขียนแผนผังง่าย ๆ เพื่อแสดงตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่สำคัญในบริเวณโรงเรียนและชุมชน (ส ๕.๑) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อให้รู้จักรักการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ● เพื่อวิเคราะห์ปัญหาที่เป็นสาเหตุการเกิดภัยธรรมชาติในท้องถิ่น ● เพื่อเข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี ● เพื่อทำกิจกรรมทำแผนที่เสี่ยงภัย

กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ตัวชี้วัด	การนำไปใช้ในการ จัดการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ● ระบุการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น (ว ๒.๒) ● ทดลองและอธิบายผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับวัสดุเมื่อถูกแรงกระทำหรือทำให้ร้อนขึ้นหรือเย็นลง (ว ๓.๒) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อหาสาเหตุและแสดงออกในการรณรงค์เรื่องการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นของตน ● เพื่อทราบกระบวนการเปลี่ยนแปลงสถานะของอุณหภูมิโลกที่ก่อให้เกิดสภาวะโลกร้อนและปรากฏการณ์ต่างๆ ● เพื่อทราบกระบวนการไหลของกระแสไฟฟ้าและความเสี่ยงเกิดภัย
สุขศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● ปฏิบัติตนเพื่อความปลอดภัยภายในบ้าน โรงเรียนและการเดินทาง (พ ๕.๑) ● แสดงวิธีขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นเมื่อเกิดเหตุร้าย (พ ๕.๑) ● แสดงวิธีปฐมพยาบาลเมื่อได้รับบาดเจ็บ (พ ๕.๑) ● ปฏิบัติตนตามกฎ กติกา และข้อตกลง (พ ๓.๒) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อให้มีพื้นฐานการป้องกันและการหลีกเลี่ยงจากร้าย ● เรียนรู้การขอความช่วยเหลือด้วยวิธีการต่างๆ ● เรียนรู้การปฐมพยาบาลเบื้องต้น ● เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม เมื่อมีการซ่อมอพยพ

- เน้นให้นักเรียนสามารถป้องกันตนเองจากร้ายพิบัติ
- เน้นให้นักเรียนสามารถดูแลตนเองและผู้อื่นได้
- เน้นให้นักเรียนศึกษาสาเหตุการเกิดภัยธรรมชาติ
และมีการเตรียมพร้อม

กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ตัวชี้วัด	การนำไปใช้ในการ จัดการเรียนรู้
สังคมศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● นำเสนอตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นผลจากการรักษาและการทำลายสภาพแวดล้อมและเสนอแนวคิดในการรักษาสภาพแวดล้อมในภูมิภาค (ส ๕.๒) ● อธิบายโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และความสำคัญของ การปกครองส่วนท้องถิ่น ในการช่วยเหลือและฟื้นฟูสภาพภายหลังการเกิดภัย (ส ๒.๒) ● ใช้เครื่องมือทางภูมิศาสตร์ เช่น แผนที่ ระบุลักษณะสำคัญทางกายภาพและสังคมของประเทศและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของประเทศ (ส ๕.๑) ● มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือผู้อื่น (ส ๕.๑) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ● เพื่อให้รู้จักการขอความช่วยเหลือ ในขณะเกิดภัยหรือภายหลังเกิดภัย ● เพื่อจัดทำแผนที่เสี่ยงภัย แสดงบริเวณที่ปลอดภัยและไม่ปลอดภัย ● กิจกรรมเป็นอาสาสมัครในโรงเรียน

กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ตัวชี้วัด	การนำไปใช้ในการ จัดการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ● อธิบายและจำแนกประเภทของหิน โดยใช้ลักษณะของหินสมบัติของหินเป็นเกณฑ์และการเปลี่ยนแปลงของหิน รวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (ว ๖.๑) ● สืบค้นและอธิบาย ธรณีพิบัติที่มีผลกระทบต่อมนุษย์และสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น (ว ๖.๑) ● ทดลองและอธิบายการเกิด ภูเขาไฟกรน้ำ (ว ๖.๑) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อศึกษาสาเหตุการเกิด ดินถล่ม หรือหินพัง ● เพื่อทราบถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงของผิวโลกและภายในโลกที่เป็นสาเหตุของ ธรณีพิบัติ ● เพื่อทราบกระบวนการไหลของกระแส น้ำและอธิบายถึง ความเสี่ยงในการเกิดอุทกภัย
สุขศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● แสดงพฤติกรรมในการ ป้องกันและแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสุขภาพ (พ ๔.๑) ● วิเคราะห์ผลกระทบจาก ความรุนแรงของภัยธรรมชาติ และระบุวิธีปฏิบัติตนให้ปลอดภัยจากภัยธรรมชาติ (พ ๔.๑) 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีทักษะในการป้องกัน และเห็นคุณค่าของความปลอดภัย ● เพื่อป้องกันและหลีกเลี่ยง ภัยอันตราย

- กิจกรรมการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยอย่างเหมาะสมตลอดจนทักษะการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ตัวชี้วัด	การนำไปใช้ในการ จัดการเรียนรู้
สังคมศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● เห็นคุณค่าในการปฏิบัติตนตามลักษณะภาพ บทบาทหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี (ส ๒.๑) ● วิเคราะห์เชื่อมโยงสาเหตุแนวทางป้องกันภัยธรรมชาติและการระงับภัยที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ทวีปเอเชีย ฯลฯ (ส ๕.๑) ● วิเคราะห์เรื่องราวเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผลตามวิธีการทางประวัติศาสตร์ (ส ๕.๑) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อมีส่วนร่วมและมีบทบาทในกิจกรรมพัฒนาสังคม ● เพื่อวิเคราะห์และสรุปเหตุการณ์ร้ายพิบัติที่เกิดขึ้นโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ● เพื่อทราบถึงประวัติศาสตร์ทางธรณีวิทยาและการเกิดภัยในอดีตในท้องถิ่น

กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ตัวชี้วัด	การนำไปใช้ในการ จัดการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ● สังเกต วิเคราะห์และอธิบายการเกิดปรากฏการณ์ทางลมฟ้าอากาศที่มีผลต่อการเกิดเป็นภัยพิบัติ (ว ๖.๑) ● ทดลองและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอุณหภูมิ ความชื้นและความกดอากาศที่มีผลต่อปรากฏการณ์ทางลมฟ้าอากาศ (ว ๖.๑) ● สืบค้น สร้างแบบจำลองและอธิบายกระบวนการผุพัง การกร่อน การพัดพา และผลของกระบวนการดังกล่าว (ว ๖.๑) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อศึกษาสาเหตุการเกิดดินถล่มหรือหินพัง ● มีทักษะในการสืบค้นกระบวนการต่างๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศภูมิภาคภูมิประเทศ ● เพื่อสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำไปใช้ประโยชน์เป็นสื่อการเรียนรู้
สุขศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● อธิบายวิธีการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยงและสถานการณ์เสี่ยง (พ ๕.๑) ● แสดงวิธีปฐมพยาบาลและเคลื่อนย้ายผู้ป่วยอย่างปลอดภัย (พ ๕.๑) ● ใช้ทักษะชีวิตในการป้องกันตนเองและหลีกเลี่ยงสถานการณ์คับขันที่อาจนำไปสู่อันตราย (พ ๕.๑) 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีทักษะในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ● มีทักษะการปฐมพยาบาล เช่น วิธีห้ามเลือด พันแผล และปฐมหัวใจ ● มีทักษะในการเตรียมความพร้อมรับมือกับภัย

ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การจัดการเรียนการสอน
ควรเน้น

- ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเตรียมความพร้อมรับมือกับภัยพิบัติ
- การตอบโต้และการจัดการโดยใช้ทักษะในเชิงเทคนิค เช่น การกู้ภัย การแจ้งเตือนภัย เป็นต้น
- การปฏิบัติตนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการดูแล และเฝ้าระวังในความปลอดภัยทั้งชุมชน ครอบครัว และเพื่อนๆ

กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ตัวชี้วัด	การนำไปใช้ในการ จัดการเรียนรู้
สังคมศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● วิเคราะห์อิทธิพลของสภาพภูมิศาสตร์ที่ทำให้เกิดปัญหาทางกายภาพหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆ ของโลก (ส ๕.๑) ● ประเมินการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติในโลกว่าเป็นผลจากการกระทำของมนุษย์หรือธรรมชาติ (ส ๕.๑) ● มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและการดำเนินชีวิต ตามแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (ส ๕.๒) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับอุทุนิยมวิทยา ● เพื่อวิเคราะห์ประวัติการเกิดภัย ● การรณรงค์ในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม
วิทยาศาสตร์	<ul style="list-style-type: none"> ● วิเคราะห์สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และระดับโลก (ว ๒.๒) ● สืบค้น ทดลอง เลียนแบบ และอธิบายกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางธรณีภาคของโลก กระบวนการเกิดภูเขา รอยเลื่อน รอยคดโค้ง แผ่นดินไหว ภูเขาไฟระเบิด (ว ๖.๑) 	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อศึกษาสาเหตุการเกิดภัยพิบัติ ● มีทักษะในการสืบค้นและการทำโครงงานด้านการเปลี่ยนแปลงทางธรณีวิทยาเพื่อสื่อสารสิ่งที่เรียนรู้ให้เห็นเป็นรูปธรรม

กลุ่มสาระ การเรียนรู้	ตัวชี้วัด	การนำไปใช้ในการ จัดการเรียนรู้
สุขศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> ● วางแผน กำหนดแนวทางลดอุบัติเหตุ และการสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน (พ ๕.๑) ● มีส่วนร่วมในการสร้างเสริมความปลอดภัยในชุมชน (พ ๕.๑) ● ให้ทักษะชีวิตในการตัดสินใจแก้ปัญหาในสถานการณ์เสี่ยงและความรุนแรง (พ ๕.๑) ● แสดงวิธีการช่วยชีวิตคนอย่างถูกวิธี 	<ul style="list-style-type: none"> ● มีทักษะในการจัดทำแผนลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ● มีสติปัญญาในการเผชิญกับสถานการณ์ภัยพิบัติ ● มีทักษะการปฐมพยาบาล เช่น วิธีห้ามเลือด พันแผล และปฐมหัวใจ

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายกมล รอดคล้าย	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นายอนุสรณ์ ฟูเจริญ	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
นางสุกัญญา งามบรรจง	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

บรรณาธิการที่ปรึกษา

นางสาวเยาวลักษณ์ เตียรณบรรจง
นางสาวปริญญา ฤทธิ์เจริญ

บรรณาธิการ

นางศรารัตน์ ลีไพบูลย์
นางวรรณิ์ จันทศิริ
นางสาวอุทิน จีงวิเศษวงศ์
นางสาวธนทัต ไชยานนท์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐